

ÜRO Euroopa Majanduskomisjon

EUROOPA MAJANDUSKOMISJON KESKKONNAPOLIITIKA KOMITEE

Keskkonna- ja haridusministrite kõrgetasemeline kohtumine
(Vilnius, 17.–18. märts 2005)
(Strateegia punktid 5 ja 6)

UNECE SÄÄSTVAT ARENGUT TOETAVA HARIDUSE STRATEEGIA RAKENDAMISE VILNIUSE RAAMISTIK vastu võetud kõrgetasemelisel kohtumisel

1. Säästvat arengut toetava hariduse strateegia väljatöötamise töörühm (*Task Force*) tõdes, et piirkonnas korraldatakse erinevaid säästvat arengut toetava hariduse projekte (ESD), mida tuleks ära märkida ja kasutada, pidades silmas strateegia rakendamise toetamist. Samal ajal oli töörühm üksmeelne, et säästvat arengut toetava hariduse projektide tõhusa rakendamise ees seisab veel proovikivisid, sealhulgas valitsuste ja huvirühmade koostöö tugevdamine, säästvat arengut toetava hariduse interdistsiplinaarsust arvestav haridussüsteemide täiustamine, tasemekoolituse, mitteformaalõppe ja vabaharidusõppe täiustamine ja tõhustamine ning piisavate institutsiooniliste ja materiaalsete ressursside kaasamine säästvat arengut toetava hariduse edendamisse. UNECE säästvat arengut toetava hariduse strateegia on otstarbekas vahend nende teemadega tegelemiseks.

2. Lisaks sellele märkis töörühm (*Task Force*), et kogemused ja vajadused on UNECE piirkonna (*region*) eri osades erinevad. Sestap on tähtis rohkem arvestada erinevaid kohalikke (*subregional*) vajadusi ja tõhustada piirkondlikku (*subregional*) koostööd. See võimaldab keskenduda teemadele, mis on konkreetse piirkonna jaoks eriti olulised, aidates seejuures riikidel parimaid praktilisi tulemusi saavutada. Ida-Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia (EECCA) ning Kagu-Euroopa riigid rõhutasid oma vajadust toetuse järele strateegiat rakendades. Partnerlust nende riikidega tuleks strateegia rakendamisel igati ergutada.

3. Oma üheteistkümnendal istungjärgul (13.–15. oktoobrini 2004) arutas keskkonnapoliitika komitee töörühma ettepanekut ning kõnesoleva protsessi jätkamine leidis suurt toetust. Komitee otsustas rakendamise raamistikku edasi arutada kõrgetasemelisel kohtumisel 17.–18. märtsil 2005.

4. Niipea kui strateegia on kõrgetasemelisel kohtumisel vastu võetud, peavad liikmesriigid asuma seda kohe ellu viima. UNECE sekretariaat toetab elluviimist võimalike vahenditega. Tegevusi jätkatakse koostöös Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni (UNESCO), Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE), Euroopa Nõukogu, piirkondlike (*subregional*) keskkonnakeskuste, asjakohaste NGOde ning teiste organisatsioonide ja asutustega.

5. Säästvat arengut toetava hariduse strateegia võiks kaasa aidata ka EECCA keskkonnanstrateegia edendamisele.

6. Strateegia rakendamine on pidev, pikaajaline protsess, mis kulgeb kolmes etapis:

- (a) I etapis (kuni 2007) määravad riigid kindlaks, mis on juba teoksil sellist, mis sobituks strateegiaga, ning strateegia rakendamiseks vajalikud edasise tegevuse prioriteedid. See sisaldab ülevaadet hetkepoliitikast, õiguslikest ja tegevuslikest raamistikest, rahastamise põhimõtetest ning hariduslikest tegevustest. Kindlaks tehakse ka takistused ja puudused. Kitsaskohtadest ülesaamiseks tuleb leida abistavaid tegevusi. Riigid peavad kinnitama riiklikud rakenduskavad kui strateegia elluviimise raamistiku ja töövahendi. Välja tuleb töötada ESD rakendamise hindamismeetodid ja indikaatorid, eriti kvalitatiivsed meetmed. Tulemused peaks esitama ministrite konverentsil “Keskkond Euroopa heaks” Belgradis septembris-oktoobris 2007;
- (b) II etapis (kuni 2010) toimub strateegia laiaulatuslik rakendamine. Riigid peavad andma ülevaate oma rahvuslike/riiklike strateegiate rakendamise arengust ning oma strateegiaid vajaduse korral parandama ja täiustama;
- (c) III etapis (kuni 2015) peavad riigid olema säästvat arengut toetava hariduse rakendamises teinud märgatavaid edusamme.

7. Dokument on ette valmistatud töörühma avaldatud kaalutluste põhjal, arvestades keskkonnapoliitika komitee kommentaare. Selles soovitatakse tegevusi, mis hõlbustavad strateegia I faasi alustamist; teatud juhtudel on mõeldud kaugemalegi. Need tegevused on keskendatud kooskõlastamisele, kogemuste vahetusele ja positiivsete näidete (*good practices*) jagamisele, suutlikkuse tõhustamisele, avalikkuse teadlikkuse suurendamisele ning piirkondliku (*subregional*) koostöö arendamisele. Soovitav on välja töötada ka strateegia rakendamise tõhusust mõõtvad indikaatorid.

I. TEGEVUSED

A. Piirkondlikud (*subregional*) töörühmad

8. Piirkondlikud õpikojad (nt EECCA, Kagu-Euroopa, Põhja-Ameerika ja Lääne-Euroopa) peaksid hõlbustama tööd spetsiifilistel teemadel, mis on eriti olulised konkreetse piirkonna jaoks, ning tugevdama piirkondlikku koostööd. Need tegevused peaksid olema korraldatud ja kooskõlastatud muude asjakohaste protsesside, sealhulgas Euroopa Nõukogu, Bologna protsessi, Euroopa Liidu, Baltic 21 jne vältel aset leidvate sündmustega. Hädavajalik on NGOde laiaulatuslik osalus.

9. Fondid peavad katma vastavates piirkondlikes õpikodades osalemise korraldus- ja sõidukulud abikõlblikele delegaatidele üleminekumajandusega riikidest ja NGOdest.

B. Riiklike positiivsete näidete (*national good practices*) kogumine

10. Valitsusi kutsutakse üles esitama sekretariaadile oma positiivse kogemuse näiteid säästvat arengut toetava hariduse kohta. Kogumiku võiks ette valmistada (mahus kuni 120 lk) ning välja anda elektrooniliselt (laserkettal) ja trükiversioonis. Fondid peavad katma inglise, prantsuse ja vene keelde tõlkimise ning üllitise formaadi ja kujunduse konsultatsiooni tasu. Trükikulud võtab enda kanda ÜRO. Kulusid saaks vähendada,

kui riigid esitaksid oma osa kolmes nimetatud keeles. Teisel juhul avaldataks kõnesolev kogumik ainult elektrooniliselt ja pannakse UNECE kodulehele. See tegevus võiks olla Belgradi konverentsi sisend.

C. Indikaatorite arendamine

11. Kõrgtasemeline kohtumine võib asutada väikese ekspertrühma, et välja arendada strateegia rakendamise tõhusust mõõtvad indikaatorid. Ekspertrühma liikmetel peaksid olema suured kogemused riiklikus ja rahvusvahelises keskkonna- ja hariduspoliitikas, keskkonnahariduses ning säästvat arengut toetavas hariduses. Selle koosseis peaks tagama UNECE liikmesriikide õiglase geograafilise esindatuse. Rühmaga võiks kutsuda liituma rahvusvaheliste organisatsioonide ja suuremate rühmade esindajaid. Ekspertrühm võiks pidada umbes neli kohtumist 2005. ja 2006. aastal. Fondid peaksid katma sõidukulud ühele isikule kuni viiest abikõlblikust riigist ja ühele NGO esindajale. Liikmesriigid võivad avaldada soovi korraldada kohtumisi (tegevusjuhend (*Terms of Reference*) vt lisast 2).

D. Veebikeskkonna (*web portal*) kasutamine

12. Säästvat haridust toetava hariduse veebikeskkond võiks olla oluline töövahend, mis hõlbustab positiivsete näidete (*good practice*), uuenduslike ettepanekute, kogemuste (*experiences*), projektide ja muu info vahetamist. UNECE peaks uurima UNESCO välja töötatud ESD veebikeskkonnaga ühenduse loomise või selle ühiskasutamise võimalusi. Fondist kaetavaid võimalikke kulusid võib hinnata hilisemas järgus.

II. RAKENDAMISE KOORDINEERIMINE JA ARUANDLUS

13. Tõhusa piirkondliku valitsemise ja kommunikatsiooni tagamiseks on nõutav säästvat arengut toetava hariduse koordineerijate olemasolu kõigis UNECE liikmesriikides ja asjakohaste rahvusvaheliste organisatsioonide juures. Kõrgtasemeline koosolek teeb ettepaneku luua ESD juhtkomitee, kes langetab strateegia rakendamise otsuseid ning jälgib selle arengut. Juhtkomiteesse peaksid kuuluma nii keskkonna- kui ka haridussektori esindajad ning huvirühmi esindavad vaatlejad. Komisjon võib pidada koosolekuid kord aastas või harvemini, kui seda peetakse asjakohaseks. Logistika tõhustamist ja eelarvenõudeid silmas pidades võiks koosolekud korraldada samal ajal UNECE keskkonnapoliitika komitee koosolekutega. Osalemiskulud kaetakse ühele isikule igast abikõlblikust riigist (tegevusjuhend vt lisast 1).

14. Protsessi “Keskkond Euroopa heaks” võiks kasutada kõrgtasemel piirkondliku platvormina, et propageerida strateegia elluviimist. Oma konverentsidel “Keskkond Euroopa heaks” võivad ministrid avaldada soovi arutada ning hinnata strateegia rakendamise arengut riiklike ja muude asjassepuutuvate (nt NGOde) raportite põhjal. Istungitele tuleks kutsuda ka haridusministrid. Esimese koosoleku võiks pidada Belgradi konverentsi osana 2007. aastal või sellega samal ajal. Abikõlblike riikide delegaatidele arvestatakse koosolekul osalemiseks raha Belgradi konverentsi ettevalmistuse ajal.

15. Nii Euroopa Majandus- ja Koostööorganisatsiooni (OECD) kui ka UNECE programmi keskkonnaülevaldused võivad samuti sisaldada hinnangut säästvat arengut toetava hariduse poliitika rakendamisele.

16. Järjepidevus on strateegia edu põhialus. Et täita eelnimetatud ülesandeid, tuleb leida eelarveväliselt ressursid töötasuks P3 ametikohale 28 kuuks, et tagada protsessi juhtimine ja vajalike dokumentide ettevalmistamine.

III. RAHASTAMINE

17. Strateegia tõhus rakendamine sõltub muu hulgas piisavate raha- ja inimressursside kättesaadavusest. Vajalike stabiilsete ja ennustatavate rahaallikate olemasolu ning koormuse õiglane jaotus peaksid olema mis tahes kõnealusel otstarbel kehtestatud rahalise korralduse juhtpõhimõtteks.

18. Riikidelt ja teistelt huvilistelt laekuvate rahaliste või mitterahaliste (*in kind*) vabatahtlike annetuste kava võiks olla tõhus ja teostatav lahendus lühiajalises kuni keskpikas perspektiivis. Välja pakutud kava kohaselt võiksid suured annetajad loovutada vähemalt 20 000 eurot, keskmised vähemalt 2000 eurot ja väikesed vähemalt 200 eurot. Koosolek võib stabiilset ja ennustatavat rahalist korraldust kehtestades kaaluda vabatahtliku toetuskeemi arvestamist. Eelarve on esitatud lisa 3.

UNECE SÄÄSTVAT ARENGUT TOETAVA HARIDUSE JUHTKOMITEE TEGEVUSJUHENDI KAVAND

Volitus

1. Säästvat arengut toetava hariduse strateegia vastuvõtmise põhjal asutab kõrgtasemeline koosolek UNECE säästvat arengut toetava hariduse (ESD) juhtkomitee, kes langetab otsuseid strateegia rakendamise kohta ning jälgib strateegia rakendamise arengut.*

2. UNECE sekretariaat pakub juhtkomiteele oma toetust UNECE seaduste ja tavade kohaselt.

Koosseis

3. Juhtkomitee liikmed nimetatakse ametisse UNECE liikmesriikide valitsuste poolt. Juhtkomitee koosseisu kuuluvad esindajad vähemalt mõlemast, s.o keskkonna- ja haridussektorist ning selle koosseis jääb avatuks. Juhtkomitee liikmed on töös kohustatud esindama konsolideeritud riiklikku positsiooni. Liikmekandidaadid tuleb esitada sekretariaadile hiljemalt juunis 2005. Rahvusvaheliste ja valitsusväliste organisatsioonide esindajaid kutsutakse vaatlejatena juhtkomitee otsuse põhjal. UNESCO on alalise vaatleja staatuses.

Eesmärk

4. Juhtkomitee on tähtsaim otsustusorgan säästvat arengut toetava hariduse strateegia tegevuste küsimustes UNECE piirkonnas, vastutab strateegia rakendusjuhiste andmise ja strateegiliste suundade näitamise eest ning jälgib strateegia rakendamise arengut. Komitee:

- (a) propageerib ja kooskõlastab strateegia elluviimist teiste rahvusvaheliste tegevustega, pidades silmas sünergiat ja vältides kattuvusi;
- (b) jälgib pidevalt strateegia elluviimise arengut, valmistab ette saavutatud arengu hindamist ja pakub välja tegevuste prioriteedid, määrab kindlaks teemad ning teeb vajaduse korral ettepanekuid parandavate meetmete kohta;
- (c) peab tihedat sidet ja teeb koostööd asjakohaste valitsustevaheliste ja mitteriiklike organisatsioonidega, kes on tegevad hariduse, keskkonna ja säästva arengu valdkonnas;
- (d) soodustab sektoritevahelist (*cross-sectoral*) kooskõlastust ning avalike ja eraasutuste rahvusvahelist koostööd;
- (e) asutab tegevuste rakendamiseks vajalikke sihtkomisjone (*ad hoc working groups*), rakkerühmi (*task forces*) ja muid organeid;
- (f) annab juhiseid võimalike uute instrumentide vajaduse kohta säästvat arengut toetava hariduse propageerimisel;

• Asjakohast teavet saab UNECE transpordi, tervishoiu ja keskkonna üldeuroopalise programmi juhtkomitee kodulehelt <http://www.thepep.org/en/committee.htm>

- (g) tegutseb foorumina säästvat arengut toetava hariduse küsimuste arutamiseks piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil;
- (h) valmistab ette ESDga seotud sisendid säästva arengu komisjonile ja muud asjakohased menetlused;
- (i) peab nõuetekohaselt sidet teiste ÜRO piirkondlike komisjonidega oma pädevusse kuuluvates küsimustes;
- (j) hoiab UNECE keskkonnapoliitika komiteed oma tegevustega kursis, välja arvatud juhul, kui otsustatakse teisiti.

Ametnikud

5. Igal korralisel koosolekul valitakse kohalviibivate UNECE liikmesriikide esindajate hulgas koosoleku juhataja ja asejuhataja. Ametnikud peaksid esindama erinevaid sektoreid (nt keskkond ja haridus). Nad tegutsevad juhtkomitee ametnikena kuni oma (ameti)järglaste valimiseni.

Koosolekud

6. Juhtkomitee koosolekud kutsub kokku UNECE. Need peetakse tavaliselt ÜRO Genfi büroos (UNOG), välja arvatud juhul, kui mõni liikmesriik on teinud võimaliku koosoleku korraldamise ettepaneku. Logistika tõhustamist ja eelarvenõudeid silmas pidades võiks juhtkomitee koosolekud korraldada samal ajal UNECE keskkonnapoliitika komitee koosolekutega. Vahendite olemasolu korral kaetakse osalemiskulud ühele esindajale igast abikõlblikust riigist UNECE keskkonnapoliitika komitee sätestatud reeglite järgi. Juhtkomitee teeb otsuseid konsensuse alusel või vajaduse korral hääletades.

Kestus

7. UNECE säästvat arengut toetava hariduse (ESD) juhtkomitee on ametis kuni kõrgtasemelise koosolekuni, mis peetakse seoses järgmise ministrite konverentsiga “Keskkond Euroopa heaks” (esialgu oktoobris 2007).

INDIKAATORITEALASE EKSPERTRÜHMA TEGEVUSJUHENDI KAVAND

Volitus

1. Säätvat arengut toetava hariduse strateegia vastuvõtmise põhjal asutab kõrgtasemeline koosolek asjatundjate ekspertrühma (*ad hoc expert group*), kes töötab välja strateegia rakendamise tõhusust mõõtvad indikaatorid. Ekspertrühma raport esitatakse heakskiitmiseks säätvat arengut toetava hariduse juhtkomiteele.
2. UNECE sekretariaat pakub ekspertrühmale oma toetust UNECE reeglitele ja tavade kohaselt.

Koosseis

3. Rühma liikmetel peavad olema suured kogemused riiklikus ja rahvusvahelises keskkonna- ja hariduspoliitikas ning keskkonnahariduse ja säätvat arengut toetava hariduse alal. Töörühma koosseisus peaks olema tagatud UNECE liikmesriikide õiglane geograafiline esindatus.
4. Ekspertrühmarühma liikmed nimetatakse ametisse valitsuste poolt. Vaatlejatena võidakse kohale kutsuda rahvusvaheliste organisatsioonide, eelkõige UNESCO ja valitsusväliste organisatsioonide esindajaid. Kandidaadid tuleb sekretariaadile esitada hiljemalt juunis 2005.

**UNECE SÄÄSTVAT ARENGUT TOETAVA HARIDUSPROGRAMMI
EELARVE KAVAND**
(Ameerika Ühendriikide dollarites¹, arvutused põhinevad ÜRO hindamisskaalal)

Raport fondide kasutamise kohta

I. ANNETUSED

A. Alustades saldost seisuga 1. jaanuar 2003 (Rootsi)	15 000
B. Laekunud augustis 2003 (Rootsi)	34 200
Laekunud jaanuaris 2004 (Ühendkuningriik)	53 300
Laekunud aprillis 2004 (Itaalia)	24 600
Laekunud augustis 2004 (Ühendkuningriik)	19 900
Laekunud novembris 2004 (Austria)	13 000
Vahesumma (<i>Subtotal</i>) (B)	160 000
C. Laekunud detsembris 2003 (Holland)	
Määratud töötajate palkadeks	59 980
ANNETUSI KOKKU (A + B + C)	219 980

II. KULUD (EXPENDITURES)

A. Abikõlblike delegaatide sõidukulu kahele töörühma ja neljale eelnõu töörühma (<i>drafting group</i>) koosolekule	37 530
B. Töötajate sõidukulu asjakohastele koosolekutele	8 400
C. 1 P3 töötajate (osaajaliste) palk ²	59 980
Kokku (A + B + C)	105 910
D. Programmi toetuskulud: 13% 105 910 USDst	13 770
KULUD KOKKU (A + B + C + D)	119 680

III. SALDO (1. detsember 2004)+ **100 300**

HINNANGULINE KULU DETSEMBER 2004 – NOVEMBER 2007

1. Ühine kõrgtasemeline koosolek, märts 2005 ³	70 000
2. Piirkondlikud õpikojad ⁴	150 000
3. Riikide positiivsete kogemuste näidete kogumik ⁵	25 000

¹ Arvud on ümardatud.

² Tööjõukulu on arvestatud veebruarist 2004 kuni juulini 2005 (k.a).

³ Vahenditest kaetakse pooleteispäevasel koosolekul osalemise kulu kahele isikule igast abikõlblikust riigist.

⁴ Hinnangulised vahendid kokku peaksid katma piirkondlikes õpikodades osalemisega seotud korraldus- ja reisikulud üleminekumajandusega riikide ja NGODE delegaatidele.

4. Juhtkomitee esimene koosolek, 2006 ⁶	30 000
5. Indikaatoritealane ekspertrühm ⁷	40 000
6. Protsessi juhtimine ⁸	290 000
Vahesumma	
Kava toetuskulu: 13% 605 000 USDst	78 650
KOKKU	683 650
SALDO	
(üle toodud (<i>brought forward</i>) seisuga 1. detsember 2004)	+ 100 300
KOKKU VAJA (kuni november 2007 k.a) (HINNANGULINE KULU KOKKU – SALDO)	583 350

⁵ Summa katab inglise, prantsuse ja vene keelde tõlkimise kulu ning üllitise formaadi ja kujunduse alase konsultatsiooni tasu.

⁶ Vahenditest kaetakse koosolekul osalemise kulu ühele isikule iga abikõlbliku riigi kohta.

⁷ Vahenditest kaetakse neljal koosolekul osalemise kulu ühele isikule kuni viiest abikõlblikust riigist ja ühele NGOde esindajale.

⁸ 8 1P3 töötajate palgad (275 000 USD) ja sõidukulu (15 000 USD) 28 kuuks: august 2005 – november 2007 (k.a.).